

PARLAM GASCON

Un malaut... en grana fòrma

Bèra representacion, dissabte passat 12/11, a Sent Pèir deu Mont. Vienuts de Saut de Navalhas, los Cornelodians jogavan « Lo Pishotèr malau-diós ». Adaptacion gascona deu « Malaut imaginari » (jo tanben qu'arreviri...) deu gran Molière, la pèça – escriuta per la Marie-Jo Hustaix-Etcheverry – qu'a hèit s'esclacassar lo public au rendetz-vos perpausat per l'ACPL (Associacion per la cultura populara dens las Lanas). Conhit de dolors sus son cadierau garnit de coishins per solatjar espatlas, còth, arrea, jolhs o calhivar, lo Jean-Luc Despouys èra un malaut... en grana fòrma. A maugrat de la caguèra qui'u miava prestament dens la colissa, que pishotèjava quan èra question deu maridatge dab Silvèra (X. Lequertier) de la soa Floreta (Betty Deyres), sa hilha que sa mairastra Docina (Aline Carrère) avè en hasti. Qu'era shens comptar dab lo realisme de la petulanta Celestina (Thérèse Higue) e de l'Ipolit (Y. Bédoura) cap aus metges e apoticaaris de la familia Diafoirus sabentassa e interessada (Adeline Bies, Nicolas Marriat). E per assegurar las transicions enter las hèitas, Ouvrard, comic tropièr, èra de la revista dab los sons maus qui, a la coda-li-sega, lo mian a consultar lo « majòr » : meussa, hitge, budèths, pilòre... Shens oblidar « lo paumon » !

Garbura

Lo climat que's recauha mes lo temps vira un chic au hred. Gostar

bonas sopas cautas pòt vos apatzar la hamí, vos regalar l'estomac e vos conservar ua bona santat. En Gasconha, que's minja sovent la garbura, au mensh en Bearn, Lanas, Bigòrra o Armanhac. Alhors, ne l'apèran pas atau. Qu'es meilieu, tot simplament la sopa de caulets pr'amor qu'aqueith legum, apreciat dejà dens l'Antiquitat, es basic dens aquera preparacion. Totun, l'aperacion garbura es coneishuda adara un chic pertot. Los mots an tostems viatjat, que contunhan d'ic har, d'autan que la codina s'es pro internacionalizada. Dens cada maison, la codinèira la soa recepta, son petit secret com tanben los codinèirs (o tanben las qui son aus hornèus) dens las aubèras, campanhardas o non. Caulet,

pastenagas (carròtas), naps, ua bèra punhada de havas, ceba (aunhon), alh, sau, espècia (péber) e un bouquet de bona èrbas aromaticas deu casau : aquòs l'indispensable (sustot s'atz cabussat dens lo veganisme absolut). Mes lo « petit mei », qui es belèu l'essenciu entà que la garbura sii mei gostosa, qu'es aqueth tròc de carn qui balha lo shuc e lo gost de tornar harlupar ua seconda assietta. Dab lo mei que's posqui de distinction, s'es possible. A taula, que sabetz vos tenir com cau ! Mes quau vianda e cau hicar ? Dens las mai-sions borgesas de Shalòssa o deus parçans vesins – se ne creden lo famós « Cuisinier landais » publicat en çò de l'imprimaria Labèque (Dacs) a la fin deu siècle XIXau –, qu'era costumèr de har còier dab ua cueisha d'auca o un bèth tròc de « greish », de ventrèscs belèu. Quan, dens ua bòrda, arriban a la hèita fin d'un jambon, que pòden utilizar un tròc deu camajon (« cambajon », ce disen los Lengadocians). Que resista

devath lo caishau, qu'a un petit gost rance mes, bien cueit e esmiutat en brigalhas petitonas, que dona una auta sabor.

En Baish-Armanhac

1) A Montegut. S'ètz interessats per la significacion deus noms de lòcs, los deu vilatjòt de Montegut, suu bòrd deu Midor (de ne pas con.hóner dab un aute Montegut dens lo Gèrs), seràn explicats dimenge 20/11 (16h, sala polivalenta). Convidada per l'associacion « Passatges » (06 85 51 82 00 o Pas-satge40190@gmail.com), B. Boyrie-Fénié, qui a dejà tribalhat sus la toponimia de Perquia, deu Hrieshe, de Làqui, de Poi de Sauç o de Senta Fé, presentarà e harà quauques explics suus noms de las bòrdas, deus bordalots o deus arrius de la comuna. 2) Cafè gascon. Ne pensi pas que sii jorn de « garburada » mes, lo dimars 22/11, lo Cafè gascon deu Mont harà ua petita passejada en Baish-Armanhac. A La Bastida, precisament per visitar ua propietat on hèn, en aquestes jorns de l'auton, la distillacion de l'aigardent. Rendetz-vos a 10h au Domèni de Labouc on la visita se harà evidentament en lenga nòsta. Los qui volerén partatjar lo chap de mijorn (au Hrieshe) devén viste ic senhalar (06 77 53 23 26 o paul.fau-ry@orange.fr).

Dens la ciutat d'Aira

N'obliditz pas tanpauc que la « Societat de Bordà-Patrimòni de las Lanas » serà dissabte 19/11 a Aira (mediatèca, 15h). Tres comunica-

2022-46

PARLAM
GASCON
Nº 1215

SUD-OUEST

Lanas

Diluns 14

Noveme 2022
p.16

Clistèri en man, la tropa deus Cornelodians en grana fòrma a Sent Pèir deu Mont. J.-J. F.

cions son au programa. 1) Las pelejas enter las comunas o parròpias deu diocesi e l'avesque, Monsénher Gilles Boutault (1597-1661) qui volò – question recurrenta – interdísir las corrudas de taure... 2) Lo palais avescau e la maison comuna de l'antica ciutat. 3) Noms de quauques arrius e deus endrets umides, moths, hangós (bartas, saligas o camós) qu'encontran tot au long de l'Ador, de la Bigòrra dinc au País d'Òrtia e au Senhans.

A perpaus d'Ador

Au cap d'un an e miei de preséncia dens ua sala a l'entrada de las Archius departamentaus, l'exposicion « Ador, aigas e òmis » va barrar a la fin de deceme. Totun, los pa-

nèus d'exposicion viatjaràn dens mediatècas o autes bastiments publics deu departament (a Tarnòs per començar, a Pissòs deu 11 au 22 d'abriu 2023, e alhors...). Lavetz, lo divés 2/12 (18h), las Archius organizaun ua serada dab quate temps hòrts : a) projeccion sus gran ecran de las fotos « Bèra Epòca » deu hons Chauchat-Trubert sus l'Ador ; b) cantèra de quauquas cantas tradicionaus deu Baish-Ador dab « Lo Vent de l'Ester » de San-guinet ; c) istorias insolitas de l'Ador dab lo cercaire Gilles Kerlorc'h e la federacion de pèsca 40 ; d) projeccion deu filme « Com un peish dens l'aiga » produxit per « Air Images ». Un petit nhac es quitament previst (05 58 85 75 20 o <https://archies.landes.fr/>). Jean-Jacques Fénié